

GELOIA

MOGENS MØLLERS OG DORTE DAHLINS
UDSMYKNING AF AALBORG KLOSTERKIRKE

Hvor der er en helhed, er der også en sammenhæng. Og hvor mange dele hænger sammen, må der findes en højere mening, en orden, der bestemmer helheden og viser tilbage til den vilje, der er forudsætningen for det, der er blevet til. Det var en sådan meningsfuld helhed, som billedkunstneren Mogens Møller satte sig for at skabe, da han i 2008 fik opgaven at forestå en ny udsmykning af kirken i Helligåndsklosteret i Aalborg, i daglig tale kaldet Klosterkirken. Kirkerummet havde i perioden 2009-2010 været gennem en omfattende restaurering, og revitaliseringen af den nyklassicistiske bygning skulle også manifestere sig i en ny kunstnerisk udformning, der afspejlede en ny tids kunstneriske ånd.

Med dåben optages et lille menneske i det kristne kirkesamfund. Inden for familieskabets rammer begynder ethvert barn nok med at

blive født som sine forældres barn. Men i det kristne fællesskab bliver barnet gennem dåben og dåbsritualet genfødt som Guds barn. Det er baggrunden for, at dåben kaldes for en genfødsel, og det er grunden til, at døbefonten er så vigtig et kirkeinventar. Så lad os begynde med den.

Klosterkirkens grundplan har to akser, en længdeakse, der rækker fra orgelpulpituret og skibet op mod alteret, og en tværakse, der samler prædikestolen og kirkens nye døbefont i samme tværgående forløb. Let forskudt fra midteraksen har denne døbefont fundet sin plads, og i dens kar findes det vand, der ifølge den kristne tro skal rense den nyfødte for al synd, når det døbes. Dåbskarret bæres oppe af fire ben, som holder et stort æg fast i deres firedobbelte favntag. Hvor kompakt ægget end er som form betragtet, er Mogens Møllers nye font typisk

for den klarhed og gennemskuelighed, der kendetegner den renoverede kirkes udsmykning.

Med placeringen sættes den hellige, rituelle handling, som dåben er, i umiddelbar forbindelse med ordene i dåbsbefalingen. For på væggen bag fonten hænger fire flyvende blade, som rummer uddrag af dåbsritualet. Bladene er udført i tombak, en messinglegering, som også bruges inden for moderne arkitektur. Legeringen består af kobber og zink, og den kan alt efter metallernes forholdsmæssige fordeling have en rød eller guldgullig farve. Derfor kaldes materialet undertiden også for gul-

metal. Teksterne fra dåbsritualet er med laserteknik blevet indgraveret i pladernes overflade, og så er de blevet valset eller presset. Derved får de ikke blot et præg af høj alder, men også af noget ædelt og ophøjet.

Ægget, der hviler under fontens kar, er en gennemgående form i Mogens Møllers sprog som billedhugger: man kender den fra f.eks. 'Stormklokken' i Haderslev.

En kirkelig dåb udføres altid i den treenige Guds navn, nemlig i Faderens, Sønnens og Helligåndens navn. Helligånden nævnes flere gange i forbindelse med dåben, f.eks. i præstens ord: 'Vi takker dig, himmelske Fader, for-

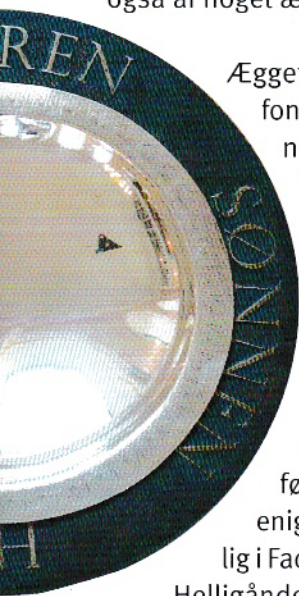
di du ved din enbårne Søn har givet os den hellige dåb, hvor du gør os til dine børn og skænker os Helligånden med syndernes forladelse og det evige liv.'

Helligånden blev i øvrigt det sidste led, der fik sin endelige form og kom på plads i helheden. For den krævede særlige overvejelser og forberedelser. Helligånden skal være placeret dér, hvor menigheden sidder. For den betragtes som forbindelsesled mellem himlen og jorden. Men den skal have en særlig form, der ved at skille sig ud fra omgivelserne fanger synet og med synet også bevidstheden.

Mogens Møller valgte ikke at benytte Helligåndens traditionelle symbol, som er en due. I stedet har han udformet Helligånden som en rumgeometrisk skikkelse, der ikke er set før. For efter hans opfattelse skal dette sidste led i Treenigheden rumme det, der ikke umiddelbart lader sig forstå.

For i kunsten er forundringen altid en forudsætning til ny erkendelse. Altså har han oversat noget, der åndeligt kan være svært at begribe, til en form, der i det mindste i praksis er håndgribelig. For dette symbol på Helligånden skal være et element, der både har format, udstrækning og tilstedeværelse, og som trods sin vægt alligevel kan svæve over forsamlingen.

Resultatet er blevet en stor, spids, nærmest konisk form, der hænger ned fra loftet og fra kirkekorets himmelhvælv retter sig mod menigheden. Den er blevet som en tragt, hvorfra en meddelelse måske kan gives videre – begge veje. Tragtens form kendes fra andre værker i Mogens Møllers produktion: f.eks. figuren 'Phantomet', der tilhører KUNSTEN Museum of Modern Art, men har fundet sin plads ved Lindholm Brygge i Aalborg, og fra 'Wiedewelt 1731', en kombineret udsmykning og vandkunst, der

står i Det Kgl.
Biblioteks Have
i København.

Helligånden er bemalet i caput mortuum eller dodenkop, som denne rødbrune farve også kaldes, og treenighedens og det tredobbeltes særlige betydning er ikke forbigået i objektets udsmykning. Dens ene side prydes af tre hvide liljer, uskyldens symbol, der er vendt mod døbefonten og ærkeenglen Gabriel, og på kanten sidder tre komma-lignende konsoller. Deres indbyrdes placering er ikke symmetrisk, og deres farver er så forskellige, som farverne rød, gul og blå

nu engang er det. Men deres form er ens og viser frem til de bærende elementer i alterbordet.

Der hvor Helligånden er placeret, fraviger kirkens bygning sin akse og slår et lille knæk. Det er Østre Å, der i sin tid har grebet ind i byggeprocessen og tvunget kirkeplanen til at føje sig efter dens forløb. Derfor ligger kirkens kor let skråt i forhold til den akse, der dannes af skibet.

I koret genfinder vi nogle af de elementer, som skibet allerede har forberedt os på. Hvor dåbsritualet smykker væggen ind mod koret, er det citeret fra Bibelen og Torahen, jødedommens skriftrulle, der smykker væggen nær apsis, til venstre for alterbordet.

I skriftrullen er det dele af tekstafsnit fra Esajas' Bog, kapitel 9. Citatet opfattes som Esajas' profeti om Jesu

fødsel og kaldes også for Messiasåbet. I vers 5 hedder det: 'For et barn er født os! En søn er givet os, og herredømmet skal ligge på hans skuldre. Man skal kalde ham Underfuld Rådgiver, Vældig Gud, Evigheds Fader, Fredsfyrste.'

Det andet citat er skildringen af bebudelsen af Jesu fødsel fra Lukasevangeliets 1, 28-32, hvor ærkeenglen Gabriel besøger Maria og hilser hende med ordene: "Herren er med dig, du benådede!"

Længst til højre – og højt til vejrs – knæler Gabriel, som relaterer til skriften på væggen. Englen er fremstillet som en hvidmalet stukfigur med flammehøjne, men den er forskellig fra de engle, som kendes fra den italienske kunsts mange fremstillinger af Bebudelsen, eksempelvis Giotto's og Leonardo da Vinci's. For den vender sin krop den modsatte vej, som om den er spejlvendt, og den velsignelses-

gestus, som englen normalt foretager med højre hånd, udføres her med venstre hånd.

Alter- eller nadverbordet har samme farve som Helligånden og er formet som et cirkulært bord, en circumstantes, der hviler på fire ben. Formen på disse ben kan minde om de tre konsoller, der har fundet plads på kanten af Helligåndens udmundning. Kunstneren kalder dem 'knæfald i fire kvartcirkler med fire gennembrydninger'. For de bøjer sig, som om de også føjer sig - under bordpladens vægt.

På alterbordets overflade ses lange geometriske figurer. Det er stjernen i stjernedøren i apsis, der med disse spor gør sig gældende allerede her. Krucifikset på bordet er udformet af Mogens Møller for Selskabet for Kirkelig Kunst, men fremstår helt naturligt som en del af Geloia. Selve nadverbordets kant er udsmykket

med en bronzering, på hvilken står skrevet navnene på Jesu tolv disciple. Også Judas er med. Udsnit af alle disse navne kan så læses af den del af menigheden, der knæler omkring alterbordet.

Over alterbordet hænger en ringkro-
ne af lys, der gentager knæfaldets,
alterbordets og alterskrankens cir-
kulære forløb.

På alterbordet har lysene fundet de-
res plads i to alterstager, hvis kom-
bination af et æg, en stjerneform og
en kugle spiller på karakteristiske
former i Mogens Møllers formsprog.
I disse stager er tegnene for alfa og
omega, begyndelsen og enden, også
indgraveret. Stagernes vertikale sam-
menkobling af runde eller afrundede
former, der danner en menneskelig-
nende skikkelse, kan man finde en
forudsætning for i Mogens Møllers
og Dorte Dahlins fælles udsmykning

5

'Monument og trappe' i Hirtshals. Her hedder figuren 'Scott'. I Hirtshals er denne skikkelse med til at bryde bølgerne. I Klosterkirken bryder stagerne mørket med deres lys.

Bag alterbordet, i apsis, finder man udsmykningens sidste led, der er blevet kirkens altertavle eller alterbillede. Det er 'Stjernerøden', som kunstneren Dorte Dahlin har stået for. Den stjerne, der tales om, er den, der strålede over Betlehem, og som – ifølge videnskaben – kan være en konjunktion af Saturn, Israels stjerne, og Jupiter, kongestjernen, netop 7 år f. Kr.

En stjerne på himlen blev født ved den lejlighed, og når man fra kirkens skib ser op mod døren, hvor den indrammes af alterbordets stager, lyser denne dør, som en stjerne skal lyse. For materialet rosenkvarts, som Stjernerøden er fremstillet af, er gennem-

skinneligt, og dagslyset kan passere uhindret igennem dette tætte materiale, ligesom den stråle af lys, man finder gengivet i renæssancemaleren Fra Angelicos skildring af bebudelsen. De 30 kvadratiske stykker rosenkvarts, der blot er syv mm tynde, er indfældet i et dekorativt og symmetrisk gridnet af metal, og i midten af det hele stråler Betlehem-stjernen symbol.

Symbolet er udformet som en forgyldt 10-takket bronzestjerne med to guldbelagte cylindre, som vender deres konkave topstykke dels ud mod menigheden, på den nærmeste side af døren, dels mod himlen – og himlens lys – på den anden. For at citere Dorte Dahlin er de som to 'spejlblanke observatorier'.

Mogens Møller har givet et samlet navn til hele Klosterkirkens udsmykning: 'Geloia'. Det er oldgræsk og

betyder: den, der kalder smilet frem. For som kunstneren har sagt:

“Gennem at henvise med tekst og skulptur til Esajas' profeti og Ærkeenglen Gabriels bebudelse, har det været min mening at lede tanken hen på Dåben. Det lille barn og Dåben er for mig dén kirkelige handling, der indeholder en udelt glæde, som kalder på alles smil. Derfor har jeg kaldt udsmykningen Geloia.”

Peter Michael Hornung, 2016

*Kunstredaktør
ved dagbladet Politiken*

...”så skal der hele landet igennem, hos os fra Skagen til den sydligste spids af Bornholm, ikke kunne fødes eller opvokse noget menneske, uden at han føler sig omgivet af et tilbud - ikke en tvang, men et tilbud - af kristen tro og trøst. Så skal der ikke være et næs så fjernt og øde, at der jo er en mand i nærheden, hvis strenge pligt det er, om der kommer bud ved nat eller ved dag, at forlade sin seng og sit hjem og drage ud for at trøste den syge eller døende eller døbe det spæde barn og trøste moderen.”

Peter Christian Kierkegaard (1805-88), biskop i Aalborg 1856-75, i en erklæring til Folketinget d. 16. december 1867, i hans egen-
skab af kirke- og undervisningsminister. P.C. Kierkegaard var bror til Søren Kierkegaard og holdt her i Klosterkirken sine berømte
fredagslæsninger. Desuden opfandt han begrebet Folkekirke og formulerede Folkekirkens basis i erklæringen fra 1867.

TAK

- Det Obelske Familiefond
- Augustinusfonden
- A.P. Møller og Hustru
Chastine McKinney Møllers Fond
- Spar Nord Fonden
- Konsul Georg Jorck og hustru
Emma Jorck's fond
- 15. Juni Fonden
- Aalborg Stift
- Budolfi Sogns Menighedsråd
- Aalborg Kloster